

Verslag audit AFC Ajax-FC Brugge d.d. 1 oktober 2003

Den Haag, 11 februari 2004

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Opdracht	3
1.2	Werkwijze	3
1.3	Opbouw rapport	3
2	Reconstructie	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Botsingen in het verleden	5
2.3	Banden tussen clubs	5
2.4	Vorbereiding politie	6
2.5	Vorbereiding AFC Ajax	6
2.6	Kaartverkoop	7
2.7	De wedstrijd	7
3	Beschouwingen, conclusies en aanbevelingen	9
3.1	Politieoptreden in de binnenstad	9
3.2	Infrastructuur bij de Amsterdam Arena	10
3.3	Overige zaken in en bij de Amsterdam Arena	12
3.4	Vorbereiding, kaartverkoop en vervoer	12
	Bijlagen	
Bijlage 1	Samenstelling auditteam	15
Bijlage 2	Geïnterviewden	16
Bijlage 3	Informatiebronnen	17
Bijlage 4	Protocol incidentenonderzoek	18
Bijlage 5	Plattegronden	21

1 Inleiding

1.1 Opdracht

Het auditteam voetbalvandalisme, dat is ingesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), heeft tot taak onderzoek te doen naar ingrijpende incidenten van voetbalvandalisme in Nederland. Doel van het onderzoek is snel en praktisch inzicht te krijgen in de aanleiding en oorzaak van ingrijpende incidenten, onder meer door de geconstateerde feiten te relateren aan de in het Beleidskader Bestrijding Voetbalvandalisme en Voetbalgeweld 2003 gestelde afspraken en verantwoordelijkheden.

Op grond van de bevindingen doet het auditteam aanbevelingen aan de Minister van Binnenlandse Zaken en de betrokken burgemeesters.

In bijlage 1 is de samenstelling van het auditteam opgenomen

Rondom de wedstrijd in de Champions League tussen AFC Ajax en Club Brugge zijn op en rond het Leidseplein en bij stadion de Arena in Amsterdam woensdagmiddag en -avond 1 oktober 2003 voetbalsupporters van beide clubs met elkaar slaags geraakt. Daarbij zijn diverse charges uitgevoerd door de mobiele eenheid en is het waterkanon ingezet. Ook heeft burgemeester J. Cohen twee maal een noodbevel afgekondigd. De politie arresteerde 122 personen, waarvan meer dan driekwart afkomstig was uit België.

Deze gebeurtenissen waren voor het auditteam aanleiding tot het uitvoeren van een audit. De resultaten hiervan zijn opgenomen in dit verslag. Naast een reconstructie van de feiten en oorzaken, wordt in deze audit ook speciaal aandacht besteed aan het internationale karakter van de wedstrijd, de daarmee samenhangende beperkte toepasbaarheid van het beleidskader en de consequenties hiervan voor de veiligheid bij internationale wedstrijden.

De centrale vraagstelling voor deze audit luidt welke lessen getrokken kunnen worden uit de ongeregelde heden rond de wedstrijd tussen AFC Ajax en Club Brugge en de wijze waarop daar door de verschillende betrokkenen geanticipeerd is en tegen opgetreden is. Op grond daarvan worden aanbevelingen gedaan over mogelijkheden om de kans op incidenten tijdens vergelijkbare wedstrijden in de toekomst te verkleinen.

1.2 Werkwijze

In oktober 2003 is de relevante informatie verzameld en zijn interviews gehouden met de operationeel betrokkenen. Naast het feitelijk handelen zijn ook de onderlinge communicatie en afspraken, onderwerp van gesprek geweest. In bijlage 2 staat aangegeven welke personen geïnterviewd zijn. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de andere informatiebronnen die zijn geraadpleegd.

In bijlage 5 zijn plattegronden opgenomen om de situatie rondom de Amsterdam Arena te verduidelijken.

Het auditteam hanteert een onderzoeksprotocol dat bij de aanvang van de werkzaamheden van het auditteam aan alle betrokkenen is toegezonden. (bijlage 4) Het referentiekader waaraan primair getoetst wordt is het landelijk beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld en de lokale convenanten voorzover beschikbaar.

1.3 Opbouw rapport

Hoofdstuk 2 biedt een overzicht van de relevante feiten uit de voorbereiding en de wedstrijd zelf. Teneinde dit feitenrelaas onomstreden te laten zijn, hebben alle

geïnterviewde personen van AFC Ajax, gemeente en politie, de gelegenheid gehad om het concept van dit hoofdstuk te corrigeren op eventuele feitelijke onjuistheden. Vastgesteld is dat alle partijen kunnen instemmen met het feitenrelaas. In hoofdstuk 3 trekken we conclusies over de oorzaken van de ongeregelheden. We kijken naar die factoren die een negatieve invloed gehad hebben op het ontstaan en aanhouden van de onrust. Daarbij besteden we specifieke aandacht aan enkele internationale aspecten. De inhoud van hoofdstuk 3 is besproken met vertegenwoordigers van de DOOV (Directie Openbare Orde en Veiligheid) van de gemeente Amsterdam, de politie Amsterdam-Amstelland, de directie van AFC Ajax en de directie van de Amsterdam Arena. Het hoofdstuk geeft de conclusies en aanbevelingen van het auditteam weer na overweging van de inbreng van diverse betrokkenen.

2 Reconstructie

2.1 Inleiding

Toen op 28 augustus 2003 bij de indeling van de poules voor de Champions League, AFC Ajax onder andere werd gekoppeld aan Club Brugge, ging in Amsterdam een belletje rinkelen. Alhoewel er geen directe relatie was tussen AFC Ajax en Club Brugge - de ploegen hadden elkaar niet eerder getroffen - gaven ongeregelheden rond recente ontmoetingen met andere Belgische clubs wel reden tot extra attentie. Wedstrijden in Luik en Gent waren ontsierd door rellen, onder andere veroorzaakt door hooligans van AFC Ajax. Onder bepaalde supportersgroepen van AFC Ajax heerste het gevoel dat er nog 'oude' rekeningen open stonden. Ook de vriendschappelijke band tussen supportersgroepen van Club Brugge en ADO Den Haag, werkte voor groepen Ajaxsupporters als een rode lap op een stier. Tegen deze achtergrond hebben AFC Ajax, gemeente Amsterdam en politie Amsterdam-Amstelland, de wedstrijd vooraf als risicovol beschouwd en de organisatie daar ook op toegesneden.

2.2 Botsingen in het verleden

De 'oude' rekeningen die open stonden, hebben betrekking op eerdere bezoeken van AFC Ajax aan Belgische clubs. Op 29 juli 2000 vond in Luik een vriendschappelijke wedstrijd plaats tussen Standaard Luik en AFC Ajax. Onder protest van AFC Ajax liet Standaard Luik de kaartverkoop vrij verlopen via de kassa's, waardoor onder meer ook Ajaxsupporters met stadionverbod en andere Nederlandse hooligans, toegang kregen tot het stadion. Tijdens de wedstrijd braken vechtpartijen uit.

Op 12 september 2000 speelde AFC Ajax in het kader van de UEFA-cup uit tegen AA Gent. Ook tijdens deze wedstrijd braken ongeregelheden uit. Nederlandse hooligans, die los van de Ajaxsupporters door AA Gent waren toegelaten in een neutraal vak, braken stoelen af en gooiden die naar supporters in andere vakken.

Het lijkt erop dat Nederlandse hooligans met een stadionverbod hun toevlucht zoeken tot wedstrijden in België wanneer aldaar bevriende of juist vijandige Nederlandse clubs spelen.

Voor AFC Ajax waren deze incidenten reden om verder af te zien van het organiseren van oefenwedstrijden in België. De wedstrijd tegen Club Brugge is de eerste tegen een Belgische vereniging sinds 2000.

2.3 Banden tussen clubs

Over landsgrenzen heen bestaan vriendschappelijke relaties tussen supportersgroepen van verschillende verenigingen. Zo hebben supporters van Club Brugge een warme band met hun collega's van ADO Den Haag, vermoedelijk omdat Henk Houwaart aan beide clubs verbonden is geweest. Tegelijk is er een lichte kameraadschappelijke band tussen Anderlecht-supporters en aanhangers van AFC Ajax terwijl aanhangers van Club Brugge en Anderlecht juist gezworen vijanden zijn. De Belgische politie heeft aan de Amsterdamse collega's informatie verstrekt over plannen onder Gentse en Brusselse supporters die naar Amsterdam zouden willen afreizen om Ajaxsupporters bij te staan.

In de voorbereiding hield de politie Amsterdam ook rekening met de komst van supporters van ADO Den Haag die de Bruggenaren dan weer zouden steunen. Bij eerdere UEFA-cup wedstrijden, met name bij de uit de hand gelopen wedstrijd FC Utrecht – Legia Warschau in 2002, zouden zich ook ADO-fans hebben gemengd onder Poolse supporters. Achteraf bleek dat om vijf personen te gaan.

2.4 Voorbereiding politie

In de periode tussen de loting en de wedstrijddag zelf, hebben de politiekorpsen van Amsterdam en Brugge intensief contact gehad over de typering en begeleiding van supportersgroepen. Op basis van signalen van de Belgische politie ging de Amsterdamse politie ervan uit dat onder de supporters circa 250 aanhangers uit de C-categorie konden worden verwacht. Deze categorie omvat bij de politie bekende hooligans, doorgaans niet herkenbaar uitgedost als supporter en belust op rellen. De inzet van de politie, aanvankelijk twee pelotons ME (ongeveer 55 mensen per peloton), werd een week voor de wedstrijd opgehoogd naar drie pelotons. Daarnaast zette de politie twee aanhoudingseenheden in, en waren onder andere paarden en een waterkanon beschikbaar. De verwachting was dat de 250 relbeluste Belgen met eigen vervoer zouden komen. Ook informatie die de politie had ingewonnen onder groepen Ajaxsupporters, wees erop dat een confrontatie gezocht zou worden.

Naast deze voorbereiding op de risico's was de politie in overleg met Brugse collega's over de circa 40 tot 50 bussen met Belgische supporters die verwacht konden worden. Gepoogd werd deze bussen tijdig naar de Parkeerplaats Bussen (P-bus) aan de Holterberweg te loodsen. Ook andere voertuigen met een Belgisch kenteken zouden naar P-bus worden geloodst.

2.5 Voorbereiding AFC Ajax

Anders dan AFC Ajax wenste, heeft in Amsterdam geen overleg plaats gevonden tussen vertegenwoordigers van Club Brugge en AFC Ajax, gericht op de voorbereiding van de wedstrijdorganisatie. Wel is er gebeld, gemaïld en gefaxt waarbij vooral het aantal plaatsen voor bezoekers in de Amsterdam Arena onderwerp van gesprek was. Volgens de UEFA-richtlijnen zou 5% van de capaciteit van de Amsterdam Arena beschikbaar moeten zijn voor de bezoekers, dat zou neerkomen op 2500 plaatsen plus nog 200 VIP-plaatsen op de eretribune. AFC Ajax had slechts 1600 plaatsen in het bezoekersvak beschikbaar, eventueel uit te breiden tot 2100 plaatsen, en er zou verbouwd moeten worden om tot 2500 plaatsen te komen. Met het oog op de tegenprestatie in Brugge, wilde AFC Ajax deze aanpassing van de vakken realiseren. Na intensief overleg met de gemeente en de politie is de indeling van de vakken zodanig aangepast dat er uiteindelijk 2536 kaarten aan Brugge verkocht konden worden voor de vakken 415, 416 en 417 plus nog eens 300 VIP-kaarten voor de vakken 110 en 111, de 'stropdassenvakken' bij de eretribune, ónder het vak waar het sfeerteam van Ajaxsupporters zit. Voorwaarde voor bezoekers aan de vakken 110 en 111 was een neutraal uiterlijk, het hoefde niet per se een stropdas te zijn maar in ieder geval geen clubkleuren of andere uitdagende kleding.

Over andere zaken is nauwelijks overleg geweest tussen de beide clubs. Een integraal veiligheidsoverleg vooraf, waarbij de twee clubs, de twee overheden en de twee politiekorpsen met elkaar tijdig de hele organisatie bespreken, heeft niet plaats gevonden.

Wel hebben de drie Amsterdamse partijen overlegd en ook hebben vertegenwoordigers van de twee politiekorpsen elkaar vooraf gesproken. Club Brugge gaf aan geen tijd te hebben om apart in Amsterdam te overleggen over de voorbereiding.

2.6 Kaartverkoop

De verkoop van kaarten aan Ajaxsupporters kent een regiem waarbij supporters met een stadionverbod uitgesloten zijn van toegangskaarten. De kaarten voor de bezoekers werden verkocht onder de verantwoordelijkheid van Club Brugge. Ongeveer 1500 kaarten, waaronder de 300 kaarten voor het stropdassenvak, heeft Club Brugge laten verkopen door reisbureau Hansa. De voorwaarden om een kaart te kopen waren conform de minimale UEFA-voorschriften: supporters moesten zich identificeren en kaarten mochten niet in bulk worden doorverkocht. In de praktijk betekende dit dat kopers in Brugge bij aanvraag van een ticket een kopie van een identiteitskaart moesten inleveren en bovendien moesten kiezen voor de dagtrip per bus of het boeken van een hotel via het reisbureau en daarbij zelf passend vervoer kiezen. Kopers van een kaart hoefden geen Football Fan Card (in België verplicht in alle stadions) te bezitten. Controle op een eventueel stadionverbod vond na aanvraag plaats aan de hand van de kopieën van de identiteitskaarten. Overigens hebben ongeveer 50 Bruggesupporters een dergelijk verbod. Aanvragers van een kaart die gebruik maakten van een busreis, ontvingen de toegangkaart voor de Amsterdam Arena op de wedstrijddag zelf bij het verlaten van de bus. Supporters die op eigen gelegenheid reisden, moesten hun kaart vooraf bij het reisbureau ophalen. In principe mocht iedereen één kaart per persoon kopen. De overige kaarten werden volgens dezelfde procedure verkocht via de Supportersfederatie van Club Brugge.

2.7 De wedstrijddag

Alhoewel de wedstrijd op 1 oktober 's avonds pas om 20.45 aan zou vangen, trokken groepen Ajaxsupporters de avond van 30 september reeds de binnenstad in, op zoek naar Belgen. Een groep van circa 100 Ajaxsupporters raakte daarbij op de Wallen in gevecht met Surinaamse drugsdealers waarbij één Ajacied licht gewond is geraakt door een messteek.

Op woensdag 1 oktober verzamelden zich rond 12.30 uur de eerste Ajaxsupporters bij de Nieuwmarkt en het Rembrandtplein. Om ongeveer 15.00 uur trok een groep van 200 supporters richting Leidseplein waarbij delen zich afsplitsten en verschillende routes volgden. In café Hoopman op het Leidseplein was toen reeds een groep van circa 80 Bruggesupporters neergestreken waaronder harde kernleden. De politie zat vlak achter de verschillende groepen Ajaxsupporters en volgde hun bewegingen richting Leidseplein op de voet. Ook op het Leidseplein was de ME reeds aanwezig. Hier kwam het tot een treffen bij café Hoopman: de Ajaxsupporters stormden op het terras af en Bruggesupporters reageerden door te gooien met tafels, stoelen, flessen en blikjes. Een korte vechtpartij ontstond en de ME heeft de twee groepen gescheiden. De Belgen, voor zover ze het café hadden verlaten, werden het café weer ingedreven en alle Belgen werden aangehouden. De Ajaxsupporters verspreidden zich over het Leidseplein, Koningsplein, Spui en Vondelpark. Omdat zij zich bleven hergroeperen, belust op rellen, kondigde de burgemeester om 15.30 uur een noodbevel af op grond waarvan mensen konden worden gevorderd het centrum te verlaten. Confrontaties tussen supportersgroepen van Club Brugge en AFC Ajax bleven de rest van de middag uit in de stad.

Wel heeft de politie tot ongeveer 18.00 uur meerdere charges in het centrum uitgevoerd om groepen Ajaxsupporters te verdrijven. Diverse pogingen om groepen Ajaxsupporters in het Vondelpark en later ook bij het Centraal Station in te sluiten en aan te houden, mislukten omdat deze supporters zich telkens tijdig verspreidden.

Vanaf 18.00 uur verzamelden de Bruggesupporters zich bij de Amsterdam Arena. Merendeels kwamen zij met bussen aan en liepen van de P-bus naar het segment K, waar zich achter een hek de toegang tot het bezoekersvak bevindt. Onderweg bleven zij staan bij café Sunrise, gelegen onder de Amsterdam Arena, tegenover het trainingsveld waarachter zich het supportershome van AFC Ajax bevindt. Ajaxsupporters trokken vanaf het supportershome richting de "loper" (de looproute van P-bus naar het bezoekersvak) en bekogelden de Bruggenaren met stenen. Andersom liepen Bruggesupporters, deels gekleed in de kleuren van ADO Den Haag, in de richting van de Ajaxsupporters om hen uit te dagen. AFC Ajax had het bezoekersvak op verzoek van de politie eerder geopend maar de Bruggesupporters wensten de Amsterdam Arena niet in te gaan. Om 18.30 is daartoe door de burgemeester een tweede noodbevel opgesteld waarmee de Bruggesupporters konden worden gevorderd het stadion te betreden. Met inzet van enig geweld, duwen, opdrijven met paarden, werden de Bruggesupporters het segment achter het hek in geleid waar zich de toegangen tot de vakken bevinden. Om 18.25 uur besloot de politie dat café Sunrise gesloten moest worden. Intussen werden door de ME charges uitgevoerd tegen Ajaxsupporters die de confrontatie op bleven zoeken. Ook poogde de politie intussen de continue stroom van Bruggesupporters te beschermen die te voet van P-bus naar segment K gingen. Deze bescherming kon ten dele worden geboden. Ajaxsupporters bekogelden en sloegen enkele Belgische supporters. Rond 20.00 uur moesten er nog 500 supporters van P-bus naar het bezoekersvak, om 20.45 zat het vak vol, begon de wedstrijd en keerde buiten de rust terug.

In het stadion was rond 20.00 uur enige spanning ontstaan tussen de Belgen in het 'stropdassenvak' en bezoekers van het sfeervak er boven. Tegen de afspraken in zaten er toch in clubkleuren uitgedoste supporters in het 'stropdassenvak' en was het verschil met het gewone bezoekersvak niet te zien.

Tijdens de wedstrijd waren er nauwelijks ongeregeldheden behalve dat om 21.00 uur vanuit het bezoekersvak werd geroepen " Hamas, hamas, alle joden aan het gas". Na raadpleging van de burgemeester is met de UEFA-waarnemer en andere betrokkenen afgesproken bij herhaling het stappenplan discriminatie direct in werking te stellen. Verdere maatregelen zijn niet nodig gebleken, herhaling bleef uit. Tijdens de wedstrijd, om 21.09 uur, besloot de politie dat het supportershome na afloop gesloten moest zijn.

Na afloop van de wedstrijd kwam het tot schermutselingen tussen Ajaxsupporters in het sfeervak en Bruggesupporters in het stropdassenvak waarbij vuurwerk uit het sfeervak in het stropdassenvak werd gegooid. Bezoekers uit het stropdassenvak zijn in de Amsterdam Arena daarna afgeschermd opgehouden en later gevoegd bij de Bruggenaren in het reguliere bezoekersvak. Zij allen hebben tot 23.30 uur moeten wachten eer ze het stadion konden verlaten. Vanaf het eindsignaal om 22.30 uur tot 23.30 uur zochten Ajaxsupporters rondom de Amsterdam Arena opnieuw de confrontatie met Bruggesupporters. De ME voerde meerdere charges uit en zette ook het waterkanon in om de Ajaxsupporters te verdrijven. Om middernacht keerde de rust pas terug en konden de eerste bussen richting België vertrekken.

3 Beschouwingen, conclusies en aanbevelingen

3.1 Politieoptreden in de binnenstad

De ongeregdheden in het centrum kwamen voor niemand als een verrassing. De politie had zich goed geïnformeerd en was op verschillende plaatsen aanwezig. Bewegingen van groepen Ajaxsupporters die op zoek waren naar een confrontatie met Bruggesupporters, werden van dichtbij gevolgd door de ME. Toen het op het Leidseplein eenmaal zover was dat de groep Ajaxsupporters de confrontatie daadwerkelijk aanging met Bruggesupporters, die zich hierbij niet onbetuigd lieten, kon de politie dan ook snel ingrijpen. Aanhouding van de Bruggesupporters was mogelijk omdat zij zich in en pal voor een café concentreerden. De Ajaxsupporters konden in veel mindere mate worden aangehouden omdat zij permanent in de 'vrij ruimte' opereerden: Leidseplein, Koningsplein, Spui, Vondelpark.

Conclusie 1:

De politie heeft in de binnenstad van Amsterdam adequaat opgetreden.

Aanwezigheid van circa 100 politiemensen in de directe nabijheid van de relbeluste Ajaxsupporters, te weten op de looproute vanachter de Dam naar het Leidseplein, weerhield deze supporters er niet van de confrontatie aan te gaan met de Bruggesupporters (in eerste instantie) en de politie (daarna). In de bespreking met de onderscheiden verantwoordelijken over een conceptversie van dit rapport, is de vraag aan de orde geweest in hoeverre het instrument bestuurlijke ophouding ertoe had kunnen bijdragen dat de politie in staat zou zijn geweest om groepen relbeluste Ajaxsupporters aan te houden vóórdat zij de vechtpartijen aangingen. Hierdoor hadden de rellen wellicht (ten dele) voorkomen kunnen worden. Vooropgesteld dient te worden dat een dergelijke conclusie nooit met zekerheid getrokken kan worden, maar dat het gaat om een inschatting van mogelijke effecten van een dergelijke maatregel. Zeker is wel dat de politie niet over een instrument beschikte om de groep relbeluste Ajaxsupporters, onderweg naar het Leidseplein, in te sluiten en op te pakken. Gelet op het groepsgewijs optrekken door de Leidsestraat zou het volgens de algemeen commandant van de politie praktisch gesproken wél tot de mogelijkheden behoord hebben om deze groep tijdelijk op te houden. Bestuurlijke ophouding (gemeentewet artikel 176a) maakt het mogelijk om een groep waarvan gevreesd wordt dat deze ernstige wanordelijkheden gaat veroorzaken, en die groepsgewijs noodbevelen van de burgemeester niet naleeft, voor maximaal 12 uur vast te houden. De intenties van de groepen Ajaxsupporters in de binnenstad waren 's middags dusdanig manifest gericht op het belagen van Belgen en het creëren van wanorde, dat bestuurlijke ophouding overwogen had kunnen worden. De gemeente Amsterdam had evenwel een aantal motieven om dit middel niet toe te passen. In de eerste plaats is men terughoudend met de inzet van bestuurlijke ophouding omdat het een politiek omstreden instrument is. Mensen die geen strafbare feiten gepleegd hebben, worden dan immers opgepakt en er kunnen zich in de groep ook mensen bevinden die niet uit zijn op rellen. Ook de juridische onderbouwing van bestuurlijke ophouding is lastig. Eer Amsterdam overgaat tot bestuurlijke ophouding dient er sprake te zijn van een dreigende situatie met bovenmatige risico's. De mate van dreiging, 's middags in de binnenstad van Amsterdam vormde voor de gemeente Amsterdam geen aanleiding inzet van bestuurlijke ophouding te overwegen.

Conclusie 2:

Bestuurlijke ophouding is door de gemeente Amsterdam niet overwogen. Daarmee ontbrak voor de politie het instrumentarium om in te kunnen grijpen ter voorkoming van rellen.

Aanbeveling 1:

Het auditteam heeft begrip voor de lastige afweging die in een dergelijke situatie gemaakt moet worden, per definitie een zorgvuldige afweging betreffende de geschiktheid en de proportionaliteit van een dergelijke maatregel in de context van de situatie zoals die zich aandient. Wel is het auditteam van mening dat de driehoek expliciet de inzet van bestuurlijke ophouding, inclusief daaraan voorafgaande noodbevelen, moet overwegen in voorkomende gevallen om daarmee de kans op grootschalige rellen te voorkomen.

3.2 Infrastructuur bij de Amsterdam Arena

Ten aanzien van de wanordelijkheden rond en in de Amsterdam Arena, gaat de aandacht vooral uit naar enkele infrastructurele factoren die scheiding en bescherming van supporters in de weg staan:

- de ligging van het bezoekersvak en de beperkte afgesloten parkeerruimte daarbij;
- de ligging van supportershome en metrostation Strandvliet die leiden tot kruisende wegen van Ajaxsupporters en bezoekers. Daarbij kwam nog dat metrostation Bijlmer tijdelijk gesloten was, zodat alle metropassagiers via Strandvliet naar de Amsterdam Arena moesten.

Terzijde zijn opmerkingen op zijn plaats over plaats en openstelling van onder andere café Sunrise en de situering van het sfeerteam in de Amsterdam Arena pal boven het stropdassenvak van de bezoekers.

Het bezoekersvak van de Amsterdam Arena ligt aan de Noordzijde, aan het spoor bij een aparte evenementenhalte. Voor risicowedstrijden waarbij bezoekende supporters verplicht worden met een speciale trein te reizen, voldoet deze ligging. Komen de bezoekende supporters bij een risicowedstrijd met maximaal tien bussen, dan voldoet de structuur evenzeer, omdat deze supporters dan in twee bewegingen van vijf bussen achter het hek van segment K kunnen uitstappen en instappen. Is er evenwel sprake van een internationale risicowedstrijd zonder combivervoer, en dat was AFC Ajax - Club Brugge, dan voldoet deze infrastructuur niet. Een gescheiden ontvangst van grote groepen bezoekers met afgeschermd parkeerruimte ontbreekt. Om die reden is gezocht naar een andere parkeerplaats, dat werd P-bus, op dusdanige afstand van het bezoekersvak dat de kans op confrontaties tussen verschillende supportersgroepen toenam.

Conclusie 3:

De infrastructuur van de directe omgeving van de Amsterdam Arena maakt het scheiden van groepen supporters niet mogelijk bij internationale wedstrijden waarbij combivervoer (met de trein of hooguit 10 bussen) ontbreekt. In de huidige situatie is een beter alternatief dan het reserveren van P-bus voor voertuigen van bezoekers, niet aanwezig. Dit probleem bestaat niet bij nationale risicowedstrijden.

De keuze om P-bus helemaal te bestemmen voor de voertuigen van de bezoekers, leidde er automatisch toe dat de bezoekers 500 meter te voet moesten afleggen tussen P-bus en het hek van segment K. Deze route, richting Noordzijde Amsterdam Arena, kruist bij het begin van het stadion de route die Ajaxsupporters moesten afleggen om van hun supportershome naar het stadion te gaan. Ook de supporters (grotendeels van AFC Ajax) die met de metro op station Strandvliet aankwamen, moesten de route van de Belgen kruisen om het stadion te bereiken. Op het kruispunt van de twee routes escaleerde het omdat de Ajaxsupporters en de Bruggesupporters door elkaar konden lopen waarbij heen en weer geprovoceerd werd, met stenen gegooid en geslagen. Het feit dat supportersscheiding problematisch is wanneer combivervoer ontbreekt, en het feit dat de ligging van het supportershome en station Strandvliet eventuele scheiding van supportersgroepen niet vergemakkelijkt, waren vooraf bekend bij alle betrokkenen. In de gemeentelijke notitie Maatregelen Voetbalseizoen 2002-2003 (dd 14 augustus 2002) werd al onderkend dat supportersscheiding moeilijk is. De af-

spraken die toen zijn gemaakt betreffen beheer, vergunningen en evaluatie en bieden daarmee geen handvatten om scheiding vóór en na wedstrijden daadwerkelijk in de praktijk te brengen. Gemeente en politie hebben buiten het stadion ingezet op het voorkomen van verstoringen van de openbare orde. Het scheiden van supporters werd niet als doel gesteld, omdat de gemeente Amsterdam dit doel onhaalbaar achtte gezien de huidige infrastructuur rond de Amsterdam Arena. Eventuele alternatieven als een tijdelijke loopbrug (om de kruising ongelijkvloers te maken) of een om-en-om openstellen van de verschillende routes, zijn niet overwogen.

Conclusie 4:

Gemeente en politie stelden fysieke scheiding van supportersgroepen niet als doel.

De meeste Bruggesupporters arriveerden tegen de avond met bussen en, in mindere mate, eigen vervoer. Om circa 19.00 uur 's avonds stonden er 59 bussen op de parkeerplaats P-bus waarvan er 30 het laatste uur waren aangekomen. De personele bescherming en geleiding van de circa 2000 Bruggenaren die van P-bus naar segment K moesten lopen, was gering. De politie was tussen 18.00 en 20.45 uur druk bezig met het enerzijds voorkómen dat Bruggenaren voor het stadion bleven wachten (zij werden verplicht het stadion te betreden) en anderzijds het terugjagen van groepen Ajaxsupporters die vanuit het supportershome en station Strandvliet confrontaties zochten. Intussen moesten echter nog vele honderden Bruggesupporters de route van P-bus naar segment K te voet afleggen, 500-700 meter met beperkte bescherming van stewards en politie. Zij ervoeren dit als spitsroede lopen en sommige Bruggesupporters liepen hierbij klappen op.

Conclusie 5:

Bij de Amsterdam Arena was de bescherming van de bezoekers tegenover agressieve Ajaxsupporters gering.

Aanbeveling 2:

Hoewel de huidige infrastructuur feitelijke scheiding van supporterstromen onmogelijk maakt, dient ten behoeve van internationale risicowedstrijden nagedacht te worden over de wijze waarop de risico's die hieruit voortvloeien beter beheerst kunnen worden. Bijvoorbeeld door maatregelen waarbij gecontroleerde aanvoer wordt gerealiseerd en crowdcontrol en supportersbegeleiding geïntensiveerd worden.

3.3 Overige zaken in en bij de Amsterdam Arena

Op de looproute die de bezoekers moesten afleggen van P-bus naar segment K, ligt café Sunrise op de hoek van de Amsterdam Arena. Alhoewel het een wedstrijd betrof waarbij de risico's als hoog waren ingeschat, was dit café evenals andere alcohol verstreckende gelegenheden in en nabij de Amsterdam Arena, geopend. Deze openstelling is in tegenspraak tot de maatregelen zoals beschreven in het beleidskader Bestrijding Voetbalvandalisme en Voetbalgeweld. Vroeg in de avond (18.25 uur) besloot de politie dat café Sunrise gesloten moest worden.

Conclusie 6:

Ondanks het feit dat de wedstrijd een hoog risico kende, is verkoop van alcohol in de directe omgeving van het stadion niet verboden.

In het stadion zaten de beoogde VIP's uit Brugge ónder het vak waar het sfeerteam van AFC Ajax huist. Dit sfeerteam bestaat niet uit de harde kern maar geeft wel al geruime tijd problemen. In de eerder genoemde notitie Maatregelen Voetbalseizoen 2002-2003, is hier ook al aandacht aan besteed. De nabijheid van beide vakken werkte agressie in de hand wat direct na de wedstrijd ook tot ongeregelheden leidde. Het gedrag van de Bruggenaren in dit vak, allesbehalve VIP's, zal hierop geen positieve invloed hebben gehad maar dat laat onverlet dat de situering onhandig is. Op basis van de evaluatie van de wedstrijd AFC Ajax - Club Brugge heeft AFC Ajax intussen maatregelen getroffen om visueel contact tussen de beide vakken te minimaliseren. Ook wordt de toegang tot het VIP-vak nu strenger gecontroleerd om te voorkomen dat supporters die uit zijn op provocaties zich hier kunnen bevinden.

Ondanks voortekenen is overigens niet aangetoond dat supporters van ADO Den Haag aanwezig waren bij of rond de wedstrijd. Wel droegen meerdere Brugge-supporters sjaals van ADO Den Haag.

3.4 Voorbereiding, kaartverkoop en vervoer

De kenmerken van de infrastructuur bij de Amsterdam Arena en het ontbreken van internationale regels over combi-vervoer, kunnen als factoren worden aangevoerd die risico's op ongeregelheden in de hand werken. Daarbij wordt door alle betrokkenen overigens gesteld dat deze risico's zich bij een beperkt aantal internationale wedstrijden voordoen. Gemeente en politie stellen dat supporterssscheiding door deze factoren niet mogelijk is en dat derhalve de hoofdtaak is de openbare orde te handhaven en ongeregelheden tegen te gaan. Desalniettemin dringt zich de vraag op of in de toekomst preventieve afspraken en maatregelen de kans op confrontaties kunnen verkleinen. Praktische scheiding van supporters door een (tijdelijke) loopbrug van P-bus naar segment K of gefaseerde aanvoer zijn al genoemd. Ook afspraken met bezoekende buitenlandse clubs om gezamenlijk te komen tot een vrijwillige combiregeling behoren tot de mogelijkheden. In de voorbereiding van AFC Ajax - Club Brugge heeft géén integraal overleg plaats gevonden met alle betrokkenen waarin de situatie in en rond de Amsterdam Arena is beschouwd in samenhang met de risicoanalyse. Club Brugge zag geen kans aan een dergelijk overleg deel te nemen. Op de wedstrijddag zelf was de situatie in Amsterdam daardoor een verrassing voor iedereen van Club Brugge: zij hadden ook rónom het stadion een scherpe supporterssscheiding verwacht. Op basis van deze bevindingen heeft AFC Ajax intussen besloten om voortaan een dergelijk integraal vooroverleg op te leggen aan de tegenstander. Naast de al genoemde alternatieve maatregelen had Club Brugge dan ook strenger kunnen toezien op de kaartverkoop voor het stropdassenvak.

Aanbeveling 3:

Het auditteam beveelt de KNVB aan om in UEFA-verband de mogelijkheid te

laten onderzoeken dat het gebruikelijke regime bij nationale wedstrijden (ook wat betreft controle op kaartverkoop en stadionverboden) ook bij internationale wedstrijden wordt toegepast. De bezoekende club dient daarbij verantwoordelijkheid te dragen voor zijn eigen supporters.

Aanbeveling 4:

Zolang er geen internationale afspraken hieromtrent zijn, verdient het aanbeveling dat bij internationale risicowedstrijden tussen de clubs op vrijwillige basis afspraken worden gemaakt die bijdragen aan het verminderen van de risico's onder andere door middel van gecontroleerd vervoer zoals het combivervoer of bijvoorbeeld voor het laatste deel van de reis in samenhang met ticketomwisseling. Het auditteam stelt vast dat AFC Ajax die verantwoordelijkheid om tot afspraken te komen expliciet op zich genomen heeft.

Bijlagen

Bijlage 1 Samenstelling auditteam

Het auditteam is als volgt samengesteld:

Voorzitter

- Margo Vliegenthart

Leden

- Cees Bakker
- Tom van Daalen
- Jan Franssen
- Cees Ottevanger

Het onderzoek voor deze audit is uitgevoerd door Anja Beerepoot (DSP-groep) en Stephan Steinmetz (Public Affairs Groep).

Bijlage 2 Geïnterviewden

Organisatie	naam	functie
Gemeente Amsterdam	mevr. I. van Brenk	Beleids- en projectadviseur, DOOV
Politie Amsterdam-Amstelland	dhr. W. Woelders	Algemeen Commandant
Politie Amsterdam-Amstelland	dhr. R. Mooij	Voetbalcoördinator
AFC Ajax	dhr. E. Lefeber	Adjunct Directeur beleidszaken
AFC Ajax	dhr. M. Menting	Manager Veiligheidszaken
AFC Ajax	dhr. I. Trijbits	Jurist
Club Brugge	dhr. F. Dhondt	Bedrijfsleider
Club Brugge	dhr. J. de Cler	Medewerker
Reisburo Hansa te Brugge		Twee medewerkers

De concept-rapportage is besproken met:

Gemeente Amsterdam DOOV

- mevrouw J. van Brenk
- mevrouw M. Sarucco
- de heer R. Sienot

Politie Amsterdam-Amstelland

- de heer W. Woelders

AFC Ajax

- de heer A. van Eijden

Amsterdam Arena

- de heer H. Markerink

Bijlage 3 Informatiebronnen

- Draaiboeken en logboeken van AFC Ajax.
- Draaiboeken en logboeken van Regiopolitie Amsterdam-Amstelland.
- Kort verslag politieoptreden AFC Ajax – FC Brugge, Regiopolitie Amsterdam-Amstelland d.d. 1 oktober 2003.
- Maatregelen voetbalseizoen 2002-2003.
- Voetbalconvenant.
- Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Amsterdam, art. 2.
- Gemeentewet, artikel 175.
- Safety and Security in the Stadium for all UEFA competition matches, Binding instructions for the prevention of crowd disturbances, UEFA.
- Briefverkeer en emailverkeer tussen AFC Ajax, politie en gemeentebestuur.
- Briefverkeer tussen AFC Ajax en Standaard Luik uit 2002.
- Briefverkeer tussen AFC Ajax en AA Gent uit 2002.
- Videobeelden, Regiopolitie Amsterdam-Amstelland en CIV.
- Verschillende websites van supportersgroepen van AFC Ajax, Club Brugge, Anderlecht en ADO Den Haag.
- Perspublicaties.

Bijlage 4 Protocol incidentenonderzoek

Het auditteam heeft tot taak kortlopend feitenonderzoek te doen naar ingrijpende incidenten van voetbalvandalisme in Nederland en onderzoek te doen naar het voorkómen van incidenten. Een onderzoek kan worden gestart op eigen initiatief van het auditteam of om initiatief van de minister van BZK. Het auditteam rapporteert en doet aanbevelingen aan de betrokken burgemeester en de minister van BZK. Deze aanbevelingen betreffen naast verbetering in de lokale uitvoeringspraktijk ook het vaststellen van 'best-practices'. Het auditteam doet dit door enkele risicowedstrijden te bezoeken en te analyseren. De uitwerking van deze 'best-practices' wordt hier nog niet besproken.

In het geval van een ingrijpend incident komt het auditteam in actie. Er wordt dan op korte termijn onderzoek gedaan om praktisch inzicht te krijgen in de aanleiding en oorzaak van het incident. Onder meer door de geconstateerde feiten te relateren aan de in het beleidskader voetbalvandalisme gestelde tolerantiegrenzen en verantwoordelijkheden.

Het protocol incidentenonderzoek geeft de "spelregels" aan, zowel voor het auditteam als voor de andere betrokkenen bij het onderzoek. In het protocol wordt beschreven wat de werkwijze is van het auditteam en wat verwacht wordt van de lokale betrokken organisaties.

Protocol feitenonderzoek

Om het feitenonderzoek snel en soepel te laten verlopen, is het zowel voor het auditteam als voor de lokale organisaties, van belang dat van te voren bekend is hoe het onderzoek is opgezet. Globaal is het onderzoek opgebouwd uit drie delen:

1. feitendocumentatie
2. feitenreconstructie
3. beleid en verbeterpunten

Voordat het onderzoek daadwerkelijk van start gaat wordt eerst de burgemeester geïnformeerd. De burgemeester en het auditteam informeren vervolgens de eindverantwoordelijken van de ketenpartners met het verzoek om medewerking te verlenen en de gevraagde informatie aan te leveren aan het auditteam. Dit zijn de hoofdcommissaris van politie, de hoofdofficier van justitie en de voorzitter van de Betaaldvoetbalorganisatie.

Om het onderzoek zorgvuldig te laten plaatsvinden zal gedurende het onderzoeksproces volledige vertrouwelijkheid in acht worden genomen door het auditteam. Het auditteam vindt het gewenst als alle partijen die betrokken zijn in het onderzoek ook die vertrouwelijkheid in acht nemen.

Het eindrapport van het auditteam zal na aanbieding aan de minister van BZK en de betreffende burgemeester openbaar zijn.

1 Feitendocumentatie

In de eerste fase wordt met name schriftelijke informatie verzameld en geanalyseerd. Dit betreft onder meer de politierapportage, de rapportage van de betaaldvoetbalorganisatie (BVO), informatie van het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CIV), mediaverslagen, internetsites en korte interviews met ooggetuigen. Daarnaast wordt informatie gevraagd over de beleidskaders zoals de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV), het lokale convenant, verslagen van overleggen en draaiboeken. Van de betreffende organisaties wordt verwacht dat zij hun medewerking verlenen om deze informatie zo spoedig mogelijk na de start van het onderzoek aan te leveren aan het auditteam.

2 Feitenreconstructie

In de tweede fase wordt in een interactieve reconstructiebijeenkomst met operationeel verantwoordelijken een feitenreconstructie gemaakt. De personen worden uitgenodigd door middel van een brief waarin de opzet van het incidentenonderzoek wordt aangegeven en wat er van hun wordt verwacht tijdens de reconstructiebijeenkomst.

Bij de reconstructie worden de afzonderlijke feitenrelazen en de informatie uit de eerste fase gekoppeld tot één feitenrelaas, dat onder andere in een tijdsbalk wordt weergegeven. Hierbij is vooral aandacht voor de kritieke momenten. Systematisch worden de voorbereiding, de voorinformatie, de (beleids-) afspraken, de samenwerking, de achterliggende oorzaken, de genomen maatregelen en de afhandeling opgenomen in de reconstructie. De feitenreconstructie wordt schriftelijk vastgelegd en aan alle aanwezigen van de reconstructiebijeenkomst nagezonden ter controle. In het verslag van de feitenreconstructie worden de deelnemers niet geciteerd. Het streven is dat er bij de deelnemers overeenstemming bestaat over de beschrijving van de feiten. Eventuele feitelijke onjuistheden kunnen binnen een nog af te spreken aantal dagen worden gemeld en worden verwerkt. Deze feitenreconstructie is vertrouwelijk. Pas als de feitenreconstructie in het definitieve eindrapport is opgenomen, wordt deze openbaar gemaakt.

3 Interviews eindverantwoordelijken

In de derde fase worden de eindverantwoordelijken geïnterviewd. Deze personen worden middels een brief geïnformeerd over de opzet van het onderzoek en het interviewprotocol (zie bijlage). Tijdens het interview wordt de feitenreconstructie besproken, worden de beleidskaders getoetst en worden verbeterpunten geformuleerd.

Conceptrapport

De resultaten van alle interviews, de feitenreconstructie en de documentatie worden verwerkt in een conceptrapport. Dit conceptrapport wordt teruggekoppeld naar de eindverantwoordelijken, met het verzoek voor een bepaalde datum te reageren met eventuele feitelijke correcties (verificatie).

Alleen opmerkingen van de geïnterviewden over feitelijke onjuistheden worden verwerkt. Als er tegenstrijdige feitelijkheden blijven, wordt dit vermeld. Het auditteam vult vervolgens de conceptrapportage aan met conclusies en aanbevelingen; dit geheel vormt de concepteindrapporage.

Eindrapport

De concepteindrapporage wordt door het auditteam toegestuurd en besproken met de eindverantwoordelijken van de ketenpartners. Met de burgemeester wordt besproken wanneer en op welke wijze de rapportage openbaar wordt gemaakt.

Verslagen van de reconstructiebijeenkomst en de interviews zijn vertrouwelijk en worden niet opgenomen in conceptrapporten of het eindrapport. In de bijlage van het eindrapport wordt wel aangegeven wie mee hebben gewerkt aan het onderzoek. Het definitieve eindrapport wordt door het auditteam aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de betreffende burgemeester en is vervolgens openbaar.

Interviewprotocol voor eindverantwoordelijken

- Indien personen worden geïnterviewd ontvangen zij een brief met de belangrijkste gespreksonderwerpen, de opzet van het onderzoek en auditteam-informatie.
- Voor het onderzoek worden bandopnames gemaakt van de gesprekken.
- Geïnterviewden kunnen zich, indien zij dit wensen, laten bijstaan.
- Alleen de voor het onderzoek relevante informatie uit de gesprekken wordt opgenomen in het eindrapport.
Van de interviews wordt een verslag gemaakt dat alleen bedoeld is voor gebruik door de onderzoekers. De verslagen worden niet overgedragen aan anderen. Alleen als de geïnterviewde daarop staat, wordt een verslag gemaakt dat uitsluitend voor de geïnterviewde ter inzage is, met de gelegenheid om te reageren.
- In het rapport wordt een lijst met geïnterviewden opgenomen. Voor zover het zinnig blijkt om citaten te gebruiken, zullen deze uitsluitend anoniem in de rapportage worden vermeld. Geïnterviewden worden alleen met naam en toenaam in de rapportage vermeld, voor zover het eindverantwoordelijken betreft.
- De resultaten van alle interviews, de feitenreconstructie en de documentatie wordt verwerkt in een conceptrapport. Dit conceptrapport wordt aan de geïnterviewde eindverantwoordelijken gezonden met het verzoek voor een bepaalde datum te reageren met de eventuele feitelijke correcties (verificatie). Alleen opmerkingen van de geïnterviewden over feitelijke onjuistheden worden verwerkt. Als er tegenstrijdige feitelikheden blijven, wordt dit vermeld. Niet alle partijen hoeven het eens te zijn met de gekozen formuleringen, de volgorde waarin feiten zijn weergegeven, het niveau van detaillering en de selectie van onderwerpen.
Het auditteam verwerkt vervolgens de opmerkingen van de geïnterviewden en vult de conceptrapportage aan met conclusies en aanbevelingen; dit geheel vormt de concepteindrapportage.
- De eindverantwoordelijke personen van de betrokken partijen krijgen het vervolgens het vertrouwelijke concept eindrapport tijdig door het auditteam toegestuurd. Dit wordt door het auditteam met hen besproken.

Het definitieve eindrapport wordt door het auditteam aangeboden aan de minister van BZK en de betreffende burgemeester. Het tijdstip van aanbidding wordt met de burgemeester en de minister afgestemd.

Bijlage 5 Plattegronden